

Területvédelmi egységek magasabb harcászaltságba helyezése és mozgósítási feladatai végrehajtása üzemanyag-biztosításának sajátosságai

József Vince alezredes

Háborúban a politikai célok elérése döntő mértékben a fegyveres küzdelem útján és annak eszközeivel történik. Az MN csapatai – a politikai célok teljesítésének fegyveres eszközeiként – az alaprendeltetéseknek és a felkészítésnek megfelelően oldják meg feladataikat. A fegyveres harcot elsősorban az elvonuló szárazföldi és honi légvédelmi csapatok vívják meg.

A haditechnikai eszközök – mindenekelőtt az atomfegyverek –, a célbajutató eszközök hatóerejének, hatótávolságának, sebességének nagyarányú növekedése, illetve fejlesztése következtében lehetővé válik, hogy a szembenálló felek igen rövid idő alatt döntő csapást mérjenek a világ bármely pontján elhelyezkedő ellenséges célpontra. Mindezek nagymértékben megnövelik a háterszág veszélyeztetettségét.

A háterszág a hadrakelt sereg (fegyveres erők) sikeres tevékenységéhez szükséges emberi és anyagi erőforrások alapja. Magába foglalja az országnak a front mögötti egész területét a lakossággal, a nyersanyagforrásokkal, a tudomány és a technika vívmányaival együtt.

Háterszágvédelem az ország honvédelmi felkészítésének alapvető része, a hadászati biztosítás eleme. Olyan politikai, katonai, polgári védelmi, igazgatási és gazdasági rendszabályok, amelyeket – a hadművelleti csapatok tevékenységével összhangban – foganatosítva, az ellenségnek az ország arcvonala mögötti területe ellen irányuló bármilyen tevékenysége megakadályozható, s amelyek a fegyveres küzdelem eredményes megvívásához hozzájárulnak.

Ebből következik, hogy az ország védelmi képességének, a hadsereg erejének és életképességének alapját, a lakosság és az ország gazdasági bázisai, lehetőségei képezik.

A háterszágvédelmi csapatok – ezen belül a területvédelmi csapatok – helye, szerepe a fegyveres küzdelemben

A háterszágvédelmi csapatok alaprendeltetésüknek megfelelően az ellenségnek az ország területe, lakossága, gazdasága ellen irányuló tevékenységét akadályozzák, hatását csökkentik. Részesei a fegyveres küzdelemnek, biztosítják a fegyveres küzdelem feltételeit.

A háterszágvédelmi csapatok alapvető feladatai: a szervezett állami élet fegyveres biztosítása; a kijelölt vezetési pontok őrzés-védelme, mentése-mentesítése; a vezetés működéséhez szükséges feltételek (hír., kiszolg., elló., kom.) biztosítása; együttműködve más erőkkel az államhatárok védelme; a katonai közlekedési utak fenntartásában, ideiglenes helyreállításában, az ellenséges diverziós csapatok, légideszantok megsemmisítésében a katonai szállítások és mozgások fegyveres biztosítása, fontosabb műtárgyak őrzése, a forgalom szabályozása; hadifogoly táborok telepítése, működtetése, a hadifoglyok őrzése; az országos SUFI és jelzőrendszer működtetése; a csapat és anyagszállítmányok katonai biztosítása, átrakó körletek létrehozásával és működtetésével, a szállítások folyamatosságának biztosítása; a katonai rendészeti feladatok ellátása, részvétel karhatalmi feladatok végrehajtásában és katasztrófák, elemi csapások elhárításában, a PV-vel együttműködve veszélyeztetett városok kiűritésében, támadás következményeinek felszámolásában.

A háterszágvédelmi feladatoknak megfelelően a háterszágvédelmi csapatok tagozódása és alaprendeltetése az alábbi:

- vezetést biztosító csapatok;
- központi rendeltetésű szakcsapatok;
- központi rendeltetésű területvédelmi csapatok;
- megyei területvédelmi csapatok.

E cikk keretében az utóbbi kettő üzemanyag-biztosítási sajátosságaival foglalkozom. Mielőtt erre rátérek tekintsük át a területvédelmi csapatok alkalmazásának jellemzőit.

Az alaprendeltetésnek megfelelően a csapatok egyrészt szakosítottak, másrészt többrendeltetésűek. Háborús alkalmazásuk a honi területre terjed ki, alapvetően a szakfeladatok, esetenként és ideiglenesen a harc feladatok végrehajtására.

A honi területen végzett szakfeladatok és harctevékenység végrehajtása nem teszi szükségessé a csapatok felszerelését nagyobb hatású pusztító eszközökkel és fegyverzettel. A térbeli – viszonylag – arányos elhelyezésük és többrendeltetésük nem igényli a nagy távolságú manőverek és átcsoportosítások végrehajtását, azonban a mentesítő alegységeknél – a gyors beavatkozás érdekében – szükséges a korszerű szállító és jól felszerelt, állandó üzemkészszerű szaktechnika. A területvédelmi csapatok tevékenységét többnyire az ellenség behatása vagy más ideiglenes körülmény váltja ki működési területük meghatározott körzetre korlátozódik. Működésüket az adott területen – a feladattól függően – huzamosabb (néhány hét) vagy rövidebb (néhány nap vagy óra) ideig fejtik ki. A tevékenységre való felkészülés hosszabb időszakát állandó elhelyezési körletekben töltik.

Tevékenységük során több vonatkozásban közös együttműködésre utaltak a fegyveres testületek más erőivel és polgári szervekkel.

A szakfeladatok egy részét elkülönített kisleghységek (SUFI, őrség, foszab. stb.) hajtják végre.

A szorosán vett fegyverzetten és harci technikán túl az állományukba tartozó eszközök nagy része polgári eredetű.

A területvédelmi csapatok rendeltetése és feladatai

A központi rendeltetésű területvédelmi csapatok: alapvetően területvédelmi, műszaki tűzserész, vegyi, forgalomszabályozó, rendészeti, felderítő és tűzér alegy-

ségekből állnak. E csapatok a HÁVPK alárendeltségébe tartoznak és a HÁVP számára megszabott központi feladatok végrehajtására hivatottak.

A megyei rendeltetésű területvédelmi csapatok területvédelmi, őrzés-védelmi, híradó, műszaki, vegyi, egészségügyi, sugárfigyelő és forgalomszabályozó alegységekből állnak. Szakmai irányítás tekintetében tartoznak a HÁVP-hoz, közvetlenül a megyei HB-nak vannak alárendelve. Szervezetük és feladatuk a megyében végrehajtandó feladatoknak felel meg. Háborúban a megyei vezetés kezében olyan erőt képeznek, amellyel reagálni tudnak valamennyi fegyveres és nem fegyveres eseményre. Ezek a csapatok tehát elsősorban a megyei (helyi) jellegű feladatok végrehajtására készülnek fel, de szervezetük felszereltségük biztosítja az általános (többirányú) feladatok végrehajtását is. Szükség esetén átirányíthatók más (központi, vagy más megyében jelentkező) feladat végrehajtására is.

A központi és megyei területvédelmi csapatok rendeltetése biztosítani az ország egyes területein (tájegységein), illetve a megyékben jelentkező ellenséges cselekmények vagy elemi csapások elhárítását, illetve azok következményeinek felszámolását, a mentő-mentesítő, műszaki, vegyi, egészségügyi, sugárfigyelő, forgalomszabályozó, őrzés-védelmi feladatok ellátását.

A központi rendeltetésű területvédelmi csapatok feladata:

- a PV parancsnokságokkal együttműködve veszélyeztetett városok kiürítése, ipari objektumok kitelepítése;
- az ellenség felderítő, diverziós csoportjainak, légideszantjainak, a belső ellenforradalmi csoportjainak a megsemmisítése;
- a tájegység területét, objektumait ért csapások után a mentés-mentesítés és helyreállításban való közreműködés;
- a lakosság és állami javak védelme, az elemi csapások okozta károk csökkentése, felszámolása.

A megyei rendeltetésű területvédelmi csapatok alapvető feladatai – erejük-hőz mérten (ezred, zászlóalj) és a megyei viszonyokra (szintre) adaptálva – lényegében megegyeznek a központi rendeltetésű területvédelmi csapatokéval.

A téma könnyebb megértése, a képbehelyezés érdekében szükségesnek tartottam a fentiek ismertetését, ugyanis személyes tapasztalataim azt igazolják, hogy a hivatásos állomány nagy többsége csak nagy általánosságban bír ismeretekkel a hátországvédelmi csapatok – ezen belül a területvédelmi csapatok – rendeltetésével, feladataival és összetételével kapcsolatban. Katonai tanintézetünk is csak igen kis mértékben érintik e témát.

Tekintettel, hogy a rendeltetés és a feladatokból fakadó sajátosságok nagy mértékben befolyásolják egy csapat mozgósításának végrehajtását, magasabb harckészültségbe helyezését, ezért elsősorban a fentiek tisztázását tartottam célszerűnek.

A területvédelmi csapatok mozgósítására, magasabb harckészültségi fokozatba helyezésére is az MN egészére vonatkozó utasítások a megfelelő kiegészítésekkel érvényesek. Az előzőekben a rendeltetésből és feladatokból eredő sajátosságokkal már foglalkoztam. A továbbiakban azon sajátosságok ismertetésére térek rá, amelyek a békeállomány, az elhelyezés, a megalakulás, a működési körlet, az anyagi készletek biztosítottasága területén tapasztalhatók, melyek az elvonuló egységek mozgósításával, magasabb harckészültségi fokozatba helyezésével szemben bonyolultabbá teszi e feladatok végrehajtását.

A területvédelmi egységek jellemző sajátosságai:

– a központi rendeltetésű területvédelmi egységek, békében 3–5 fős „M” törzsekkel rendelkeznek;

– a megyei rendeltetésű területvédelmi egységeknél az „M” törzs szerepét a megyei hadkiegészítési és területvédelmi parancsnokság területvédelmi osztálya tölti be;

– a területvédelmi egységek egy része laktanyában alakul meg és további tevékenységét is ott folytatja. Másik része polgári objektumokban (iskolák, gazdaságok stb.) áll fel, majd megalakulása után áttelepül a működési területén lévő laktanyába. A területvédelmi egységek harmadik része mind a megalakulást, mind a működést polgári objektumban végzi;

– a központi rendeltetésű területvédelmi ezredek zöme rendelkezik kiküldönített forgalomszabályozó zászlóaljjal, melyek a működési területükön lévő laktanyákban a tv. ezredeket megelőzően önállóan hajtják végre a hadiállapotra való áttérést;

– a területvédelmi egységek üzemanyag és üza. technikai eszköz-készletei – a mindenkor érvényben lévő HKSZ utasításának előírt mennyiségben – az alábbiak szerint van biztosítva:

1. Hajtóanyag (benzin, gázolaj), valamint motorolaj, az „M” törzsnél tárolt zöldszávos „M” üzemanyag jegyben, mely bármely honvédségi szervnél, vagy ÁFOR telepen, kútnál beváltható.

2. Az egyéb kenő-karbantartó anyag, valamint üzemanyag-technikai eszköz „M” utalványon van biztosítva és a megalakulás helyén vagy közvetlen közelben van tárolva.

3. A területvédelmi egységek békében üza. töltő gépkocsikkal nem rendelkeznek. Feltöltésükre a mozgósítás során kerül sor, azonban a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a népgazdaságból töltőgépkocsi helyett legjobb esetben tartálygépkocsit tudnak csak biztosítani, a többség hordóval ellátott platós gépkocsival van biztosítva;

– a rendszeresített gépjármű állomány 1–2⁰/₀-a van meg békében, a többi polgári gépjárművekkel van biztosítva;

– a laktanyákban megalakuló egységek a bevonuló gépjárművek feltöltéséhez az előjáró engedélyvel felhasználhatják a laktanyákban visszahagyott üza. készleteket, ennek következtében a bevonuló járművek tartályfeltöltésére biztosított – 1 javadalmazás – hajtóanyag a csapat további ellátását biztosítja 4–5 nap időtartamra. Ugyanakkor a polgári objektumokban megalakuló egységek a tartályfeltöltésre biztosított üzemanyag nagyobb részét – 0,3–0,7 ja. – használják fel a bevonuló járművek tartályfeltöltésére. Azonban a csapat részére így is az előírt mozgókészleten felül mintegy 2–3 napi tartalék marad (0,3–0,7 ja. felesleg képvisődik). Az így kialakult készlet elegendő a háborús utaltság életbelépéséig – az első vételezésig –, amikor a folyamatos ellátás megindul.

A továbbiakban arról szövegek, hogy a magasabb HKSZ fokozatokban a sajátosságokat figyelembe véve milyen feladatokat kell megoldani az „M” törzsnek, a befogadó egységnek, illetve az üza. szolgálatnak az üzemanyag biztosítása területén. Mely általában megegyezik a többi „M” esetén felállítandó egységeknél alkalmazott tevékenységek, sajátosságok jellemzőivel.

Állandó harcckészültség időszakában:

- az üzemanyagok és üza. technikai eszközök tervezése, a szükségletek biztosítása, készletek megalakítása, azok hadrafogható állapotban tartása; frissítése, szakszerű tárolása és karbantartása;
- a harcckészültséggel és mozgósítással összefüggő üza. szállítások tervezése;
- az üza. szolgálat, illetve meghatározott beosztású állomány harcckészültségi és mozgósítási okmányainak, terveinek, tervkivonatainak az elkészítése és naprakész állapotban tartása;
- az üza. személyi állomány felkészítése és begyakoroltatása.

Ezen túlmenően:

Készen állnak az üza. szolgálat magasabb harcckészültségbe helyezésére, illetve mozgósítás útján történő kiegészítésére, feltöltésére, a hadiállományra való áttérésre, ezzel párhuzamosan a csapat magasabb harcckészültségi fokozatba helyezésével és a mozgósítással kapcsolatos üza. biztosítási feladatok végrehajtására.

Az ellátás forrásai és szabályai:

Az „M” törzsek üza. ellátását a befogadó katonai szervezetek biztosítják. Az „M” szükségletek feltöltése a HKSZ utasítás, az „M” állománytáblák és az ideiglenes hadnormák alapján történik.

Mind a béke, mind az „M” szükségletek forrásai a béke ellátó bázisok (MN bázisok, polgári vállalatok).

Mind a béke, mind az „M” szükségletek forrásai – a magasabb harcckészültség időszakában is – a béke ellátó bázisok (befogadó egység, MN bázisok, polgári vállalatok).

A békében nem élő – a magasabb harcckészültség esetén hadi szervezetre áttérő forgalomszabályozó zászlóaljok utaltságát, az MNHF-ség intézkedése alapján kell szabályozni. Az utalási borítékot a mozgósítás elrendelése után fel kell bontani.

Az üza. mozgókészletet felhasználni tilos! A bevonult gépjárművek feltöltését a biztosított – 1 javadalmazás – üzemanyagból kell végrehajtani. A járművek által behozott – az előírt mozgósítási készleten felüli – üzemanyagot fel lehet használni, a további szükségletet az „M” törzs béke ellátójától kell igényelni és felvenni.

Az ellátást alapvetően a béke normák szerint kell biztosítani.

A központi és megyei rendeltetésű területvédelmi csapatok a mozgósítás feltelei javítása érdekében részleges mozgósítással előkészítő szervezetet (MVCS-t) hoznak létre.

A területvédelmi egységek „M” törzsei a befogadó egységek és az MVCS-k a jóváhagyott és naprakészen a helyzetnek megfelelően pontosított HKSZ-„M” okmányokban meghatározottak szerint végzik a mozgósítás és magasabb harcckészültségbe helyezés üza. biztosítását, végrehajtják az előírt rendszabályaiból a rájuk vonatkozó feladatokat. Ennek keretében a saját és utalt technika folyamatos üza. ellátása mellett;

- fokozzák a mozgósítási készletet, létrehozzák (telepítik) az üza. feltöltő helyet;

- felvételezik az „M” utalványon lévő készletet, szükség esetén a mozgósításhoz szükséges mennyiségben – beváltják az „M” üza. jegyeket;

- átveszik a kijelölt objektumokat;
- áttérnek a háborús ügyviteli rendre.

Az egységek az előírt mozgó anyagi készleteiket nem használhatják fel. A békében nem élők üza. ellátását (ha a zárt borítékot nem bonthatják, „M” előkészítő szervezetek) a béke utalási rendnek megfelelően kell végrehajtani.

A harcásztsági fokozatoknak megfelelően az egységek üza. szolgálatai áttérnek a háborús ellátási rendszerre és utaltsági rendre felvételezik a még „M” utalványon lévő készleteket. Áttérnek a háborús munka- és ügyviteli rendre.

A befogadó egység készletei és technikai eszközei (üza. kútjai) felhasználásával végzik a bevonuló gépek feltöltését. Azon egységek, melyek polgári objektumban alakulnak meg és a befogadó egység már elvonult, illetve valamilyen okból kifolyólag (légi vagy egyéb csapás) miatt nem áll rendelkezésre hajtóanyag készlet a feltöltést az „M” üza. jegyekre beváltott hajtóanyagból hajtják végre. Ez nem okoz gondot, mert így is 0,5–0,7 ja. kiegészítő készlet marad a mozgókészleten felül. (Figyelembe véve a bevonuló gépkocsik tartályaiban lévő hajtóanyagot).

A mozgósítás üzemanyag biztosításával, az ellátási és kiszolgálási feladatok végzésével párhuzamosan pontosítják, illetve a parancsnok elhatározása (elgondolása) alapján, az előljáró PK HTPH hadtápipntézkedésében meghatározottak szerint tervezik, szervezik az alkalmazás üza. biztosítását, felkészülnek a háborús feladatok végzésére, a háborús működési helyen való településre.

Az előljáró hadtápipntézkedésében meghatározott fogyasztási normák alapján, az engedélyezett mértékben kiegészítő készletet igényelnek, vételeznek, képeznek.

Az áttelepülő egységek üza. szolgálatai a megalakuláshoz igénybe vett objektumokat, megmaradt üza. készleteket átadják a visszamaradó részleg parancsnokának. Polgári objektumokat annak a szervnek kell visszaadni, akitől átvették.

A területvédelmi csapatok üzemanyag-biztosításának alapvető forrásai:

- a harcásztsági utasításban meghatározott, az „M” állománytáblákban rendszeresített és az MN ideiglenes hadinormáiban előírt és megalakított készletek;

- az utaltsági rendszerben kijelölt bázisok, illetve a tervezett HÁVP (vagy központi) ellátó decentrumok, egyrészt a HÁVP (központi) ellátó decentrum és MN központ hadtápipntézkedésében, másrészt a HÁVP (központi) ellátó decentrum és csapat közvetlen kapcsolat;

- a seregtest tartalékként képzett készletek (amelyek jelenleg nincsenek).

Az alapvető források készletein túl számolni lehet a saját (HÁVP élő, megszűnő vagy átszervezésre kerülő), illetve az MN elvonuló csapatai visszahagyott készleteivel is.

Az üzemanyag-ellátást az anyagi normák (anyagi gazdálkodás) alapján kell biztosítani, a felhasználást és a készletképzést esetenként a HÁVP HTPH intézkedései határozzák meg.

Az ellátás zavartalan biztosítása érdekében a csapatok havi fogyasztási keretet kapnak, melynek felhasználása az előbbi bekezdésben meghatározottak szerint történik.

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy a területvédelmi csapatok magasabb harcásztsági szintre helyezése, mozgósításának végrehajtása az egész MN-re

érvényes HKSZ-„M” utasítások alapján történik. Az elvonuló szárazföldi csapatokkal azonos feladatokat hajtanak végre – az egyes fokozatokban. Azonban a szervezetből a rendeltetésből, elhelyezésből, a működési területből fakadóan egy sor sajátosságot kell figyelembe venni, a végrehajtásban eltérő módszereket kell alkalmazni, mely bizonyos mértékben bonyolultabbá is teszi a feladatok végrehajtását. Az utasítások merev végrehajtása, a sajátosságok figyelmen kívül hagyása komoly veszéllyel járna. A bevezetőben már ismertettem, hogy a területvédelmi – egység szervezetét mindig a konkrét feladatnak megfelelően hozzák létre. Ebből fakad, hogy nincs két egyforma köztük. Tehát mindegyiknél más-más sajátosságok jelentkeznek. Ezért e cikk keretén belül minden sajátosságra kitérni nem volt lehetőségem. Igyekeztem azokkal a sajátosságokkal foglalkozni, melyek viszonylag általánosak, legtöbb területvédelmi egységnél megtalálhatók és így alkalmasak arra, hogy képet adhasson a területvédelmi egységek harcckészültségbe helyezése és mozgósítása üzemanyagbiztosításának sajátosságairól. E cikk keretében nem foglalkoztam a területvédelmi egységek magasabb harckészültségi fokozatba helyezésének és mozgósításának gyakorlati végrehajtásával és módszereivel, mivel azt egy külön cikkben kívánom közzétenni.